

บทคัดย่อ

โครงการ “การวิจัยเพื่อการศึกษา การเข้าถึงอัตลักษณ์ของครอบครัวผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ : กลไกการช่วยเหลือแบบเครือข่ายทางสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจการถึงตัวตนและอัตลักษณ์ การเผชิญกับปัญหาทั้งทางจิตใจและสังคมของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และครอบครัว ในการเรียนรู้และใช้ทักษะชีวิตในการปรับตัวของผู้ติดเชื้อและครอบครัว ระบบและกลไกในการช่วยเหลือกรณีศึกษาของเครือข่าย รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว การศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้าถึงอัตลักษณ์ของครอบครัวผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ : กลไกการช่วยเหลือแบบเครือข่ายทางสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ผลการศึกษาพบว่า ในการเข้าถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จากการศึกษาในด้านต่างๆทั้งหมด คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จากการที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์นั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านตัวตนและอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตในสังคม

ซึ่งมุมมองในการเข้าถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ สามารถมองได้จากทั้งตัวผู้ติดเชื้อ มุมมองของสังคมต่อตัวผู้ติดเชื้อ และมุมมองจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อ ซึ่งส่งผลต่อทั้งความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ปฏิสัมพันธ์ในสังคม รวมทั้งกระบวนการและแนวทางการให้ความช่วยเหลือในระดับต่างๆ

นอกจากนี้ บทบาทและกระบวนการทำงานที่สำคัญขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิรักประเทศไทย โดยต้องอาศัยกระบวนการในการทำงานทางด้านสังคมสงเคราะห์พื้นฐาน คือ การรับเรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาข้อเท็จจริง การประเมินปัญหา การช่วยเหลือ และการติดตามประเมินผล กระบวนการทำงานต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว และในการให้ความช่วยเหลือต้องได้รับความร่วมมือ จากทั้งครอบครัว ชุมชน เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง

องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่กระบวนการรักษาจนกระทั่งกระบวนการกลับเข้าสู่สังคม

2) การเผชิญกับปัญหาทั้งทางจิตใจและสังคมในการเรียนรู้และใช้ทักษะชีวิตในการปรับตัวของผู้ติดเชื้อและครอบครัว

ผลการศึกษา กรณีศึกษา (น้องตาล,ป้าพร) ทั้งสองคนมีความเป็นมาและปัญหาที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าในแต่ละช่วงเวลาของการเผชิญปัญหาต่างๆของกรณีศึกษานั้น มีลักษณะการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งการเผชิญปัญหาทั้งหมด 3 ช่วงคือ ระยะก่อนการติดเชื้อ ระยะขณะติดเชื้อ และระยะหลังติดเชื้อ ช่วงระยะเวลาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมกับกรณีศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการถูกสังคมรังเกียจ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งในการเผชิญปัญหานั้น กรณีศึกษาต้องมีการปรับตัว การเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆตามมา โดยสิ่งเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ปัญหาที่ตนเองต้องเผชิญ รวมทั้งการเรียนรู้จากบทบาทการช่วยเหลือขององค์กรเครือข่ายที่ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยการเผชิญปัญหาทั้งทางจิตใจและสังคมในการเรียนรู้และใช้ทักษะชีวิตในการปรับตัวของผู้ติดเชื้อและครอบครัว ต้องอาศัยกลไกและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครอบครัว มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการช่วยเหลือและดูแลผู้ติดเชื้อ ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ในการเผชิญปัญหาและปรับตัว และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ดี จะมีผลต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การช่วยเหลือขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับต่อไป

3) ระบบและกลไกในการช่วยเหลือ : มูลนิธิรักประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ในระบบและกลไกการช่วยเหลือนั้น การทำงานจะต้องมีการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่เริ่มต้นการให้ความช่วยเหลือ การปรับตัวทางสังคม การกลับเข้าสู่สังคม จนกระทั่งการติดตามและประเมินผล ทำให้ผู้ติดเชื้อได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษา การรับยาต้าน สติธิต่างๆ การให้ศึกษา การส่งเสริมอาชีพ การสร้างกำลังใจ นำไปสู่การดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งส่วนที่สำคัญในระบบกลไกการให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่กลไกการช่วยเหลือในระดับองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม

องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยผลักดันระบบกลไกและการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นสากลในระบบการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต่อไปได้

4) ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการทำงานที่ขาดประสิทธิภาพ ตั้งแต่เรื่องของการขาดบุคลากรในการทำงานที่มีความเชี่ยวชาญ งบประมาณในการทำงาน และกระบวนการในการสื่อสารระหว่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีกับหน่วยงานทางการแพทย์ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการทำงานและการช่วยเหลือแบบองค์กรเครือข่าย คือ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงานของแต่ละองค์กรที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น กระบวนการส่งต่อผู้ป่วยที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างแน่นอน ระบบการรับยาต้านที่ไม่ครอบคลุมกับผู้ป่วยในระดับต่างๆ ซึ่งในสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยโรคเอดส์ เช่น สิทธิของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ในด้านสวัสดิการและการให้บริการทางสังคม ต้องได้รับการประกันว่าจะได้รับการบริการสาธารณะ การบริการทางสาธารณสุข รวมทั้งการบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น โดยไม่ถูกปฏิเสธ หรือลิดรอนหรือตั้งข้อจำกัดเว้นเสียแต่จะมีหลักฐานทางการแพทย์ยืนยันด้วยความเป็นเหตุเป็นผล และเป็นวิทยาศาสตร์ โดยองค์กรเครือข่ายจะต้องให้ความสำคัญในการผลักดันและพัฒนาระบบกลไก การช่วยเหลือให้เกิดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและสามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย ผู้วิจัยควรมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ มีความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เพื่อสามารถเข้าถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ง่าย นำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและไม่คลาดเคลื่อน

นอกจากนี้ ในการศึกษาวิจัยยังพบว่า กระบวนการทำงานขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การขาดทักษะ วิธีการในการทำงาน การขาดบุคลากร งบประมาณ รวมทั้งกระบวนการเชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ ที่ยังไม่สอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย จึงเป็นอุปสรรคในการทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งหากมีการร่วมมือ ประสานงาน และพัฒนากระบวนการทำงานให้ดีขึ้น ก็จะส่งผลให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น